

Излази 1. и 15. дана
— у мјесецу —

Цијена за Аустро-Угар-
ску: на годину К 2:40
на по године . К 1:20
на четврт год. К —60
За друге земље: на го-
дину 4 круне. Поједи-
ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
цјеновнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
шћују, рачунају се је-
— фтиније. —

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу на уред-
ништво „Српског Колоа
народног листа“. Руко-
— писи се не враћају. —

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Н. Србобрана“

Покајник.

Славу слави Илијина мајка,
Стару славу, светога Николу. —
Ал' не слави њен сине Илија,
Већ он своју одгурује мајку.
Илија се скоро потурчио,
Пљунуо је пред свету икону,
Потражио дику у ибрику, —

*Јов. Јовановић
„Змај“*

Сад Илија постаде Алија,
Мајку своју влахињом назива.
— Како слави мајка сиротанка
Стару славу, светога Николу?
Слави кришом, слави невидишом:
Икону је у подруме си'јела
А подрумска замандала врата,

Пред икону запалила св'јећу
Пак је држи у десници руци.
Скџпља мисли, бере памтовање:
Којег је рода и кољена,
Раз чега јој погинуо бабо,
Раз чега јој погинуо војно,
Раз чега ли три старија сина —
За крст часни, за име Србинско.
Присјети се и Илије свога:
Како га је њихала на крилу,
Како-но се крстом крстовала,
Кад је сина метала на дојке
Да с' насиса под крстом матерства;
Каквом га је пјесмом соколила:
„Расти, синче, јачај ми мјезимче!
„Моје мл'јeko из крви потекло,
„Моје мл'јeko у крв ти потекло,
„Мл'јeko с'о, дично војевао!“
Тог се сјећа — ал' се гаси св'јећа;
А од-а шта — од мајчиних суза.
— Ту у мраку позаспала мајка, —
Ал' не спава сила невидовна,
Већ отвара замандална врата;
У подруме силази Илија.
Њему л'јева осјечена рука
Којом јутрос одгурнуо мајку; —
А стара му преминула мајка; —
Илијна се покајала душа.
Кад Илија цјеливао мајку
У руци јој запали се св'јећа
Мртва мајка не може да прашта;
Ал' икона, светитељ Никола
Покајника кроз сузе погледа.

Из „Снохватица Змајовиних“.

Змај Јован Јовановић.

Равно седамдесет година навршило се у четвртак, како се родио у Новом Саду овај српски песник. Он је много дивних песама певао. Певао је и одраслим људима и нејакој деци српској. Деца га од милоште зову Чика-Јова, а ми га зовемо Змајова, јер је некада издавао шаливи лист „Змај“, у коме је пишао непријатеље српске, али и мане наше. Многе песме његове изгледају као праве народне. Таку једну доносимо ево и ми са сликом нашега великог песника. Данас живи у Каменици у Срему. Живео још много и дуго. Хвала му по сто пута!

Чувајте и остављајте сваки број овога листа, јер ће вам требати и послје, да га читате.

Српски народни говор.

Читали сте у овоме нашем народном листу оно, што је писано, па сте видели две разлике у говору. Неке су ствари писане тако, као што говори Србин у Срему, Банату и Бачкој, у већем делу Србије, у једном делу Старе Србије и Македоније, то јест, он каже на прилику: *лепо време, две девојке, бела недеља* и тако даље. Таки се говор зове *источни*, јер се говори у источним крајевима нашега народа, који су горе споменути. Овај се говор зове још и *икавски*.

Друге су ствари писане, као што говори Србин у Хрватској (у Банији и Лици), у неким крајевима Славоније, у Далмацији, Црној Гори, Босни и Херцеговини и оном делу Србије и Старе Србије, што је близу Босне. Ту се говори: *лијепо вријеме, двије дјевојке (или ђевојке), бијела недеља (или неђеља)*. Таки се говор зове *јужни*, јер се говори у јужним крајевима нашега народа, који су већ споменути. А зове се још и *ијекавски*.

Али има још један говор, којим говори један део нашега народа, али којим не пишемо ни ми у нашем народном листу, нити се њиме књиге пишу. Тај се говор зове *западни* или *икавски*, и они, који њиме говоре, кажу: *липо време, две дивојке, била недеља*. Западни се зове, јер се говори у западним крајевима нашега народа, а то је у Приморју, и то су католици. А осим тога говоре и католици и муслимани у Босни и Херцеговини, католици у Лици и Крбави и Буњевци у Угарској западним или икавским говором. У Славонији има католика, који говоре и источним и јужним и западним говором.

Доносимо овде три песме, прву источним, другу јужним, а трећу западним говором, да се виде разлике у народном говору:

Сестра брату зарукавље везе.

(Од *Пирота* у Србији).

(Источни говор).

Девојка је сунце братимила:
Богом сунце, Богом брат да си ми!
Почекај ме, сунце, на заходу,
Да навезем брату зарукавје;¹
Оба краја крила паунова,
А на среди очи соколове.

Најбоља дјевојка.

(Из *Лике*).

(Јужни говор).

Сестра брата коду отпраљала:
„Ајде, брате, коду дјевојачком,
„Пак не гледај злата око врата,
„Нит' јој гледај бијелога платна;

¹ *Зарукавје* место *зарукавље*. По постању своје, кажу учени људи, да је оваки облик *зарукавје* старији него *зарукавље*.

„Већ јој гледај 'ода и погледа
И у кући водарскога суда;¹
„Расте ли јој за обручем трава
„Од три пера, од четири педља!“

Несритна дивојка.

(Из *Славоније*).

(Западни говор).

Дивојка јунаку прстен повраћала:
„Нај ти прстен момче, мој те род не љуби,
„Ни отац, ни мајка, ни брат, ни сестрица;
„Ал' ме немој, момче, на глас износити,
„Јер сам ја сирота несритна дивојка:
„Ја босиљак сијем, мени пелин диче,
„Ој пелин, пелинче, моје горко цвиће!
„Тобом ће се моји свати накитити
„Кад ме стану тужну до гроба носити“.

Говор ратара Лазе Тодоровића на скупштини у Осеку.

Браћо, чујте! После ових лепих говора које сте чули, желим и ја као човек из народа, из кожува, пршњака и опанка да вам кажем коју, па да се лепо као људи споразумемо и разговоримо. Сва ова господа, која су пре мене говорила, казивала су нам о томе, шта треба да радимо, па да нам буде боље. Ето, тако ћу и ја казати нешто, како би нам било боље и шта нам ваља радити да боље живимо.

* Као што знате ми у држави живимо, а та држава то смо ми сви, који у њој живимо, јер да није нас, да није људи, не би било ни државе. (*Бурно одобравање*). Једно или више села сачињава општину, а више општина котар, а више котарева жупанију. Више жупанија сачињава ову нашу државу, која се зове краљевина Хрватска и Славонија. Сад, ако ми желимо и хоћемо, да нам општина напредује, и да нама, који у општини живимо, буде боље и лакше, ми бирамо ваљане и честите људе у општински одбор. А ако не маримо за себе и за добро општине и не атамо, или кад је избор, останемо код куће, ући ће у општински одбор више пута и такви људи, који не би требало да седе унутра. Тај одбор изабире начелника, бележника и благајника, егзекутора и друге, дакле општинску владу или управу, и рђав одбор изабраће и рђаву управу. Ето видите: општина је држава у малом, сваки зна шта ваља и шта не ваља у општини и зашто се мора одбор општински бринутити. Тако има и један земаљски одбор, који се брине за целу нашу земљу,

¹ Водарски је суд у овом случају дрвена вучија, која је обручем набита, а с којом водарице, обично дјевојке, иду по воду. Која дјевојка држи суд чисто, та је вриједна. (Из књиге: «Плитвичка Језера и њихова околина.» Написао К. Д. М.).

а тај се одбор зове сабор краљевине Хрватске и Славоније у Загребу.

Кад бисмо ми бирали честите, ваљане, праве народне људе у сабор, била би онда и влада добра, па би било и нама боље, него што је. Знам да ће многи помислити: та како ћемо бирати ваљане људе у сабор, кад многи нема право гласа код избора, рецимо: не плаћа порез 30 форинти — а таквих је много, ваљда 1 од сто бира посланика —? Заиста то и не ваља, па зато смо се састали, да као људи о том разговарамо. Она господа, што имају велику већину у сабору у Загребу, а зову се маџарони, јер раде онако како Маџари хоће, (међу њима је и овај наш посланик Чинчек, Максимовић и т. д.) та господа кажу, да треба да бирају само они посланике, који плаћају порез од 30 форинти, а други да немају право гласа. Али наша српска народна самостална странка тежи затим, да сваки има право да бира народног посланика, свако ко је поштен и одрастао човек, па ма плаћао и крајцару пореза. *(Живео! Тако је право!)*. Нашу браћу, нашу децу, кад одрасту до 21 године узимају у солдате, да бране државу, па ако треба и крв своју пролију, траже ако треба и главу да заложу, а не даду у тој држави права да свако гласа и бира у сабор народне људе, а не даду му зато што није богат, што не плаћа 30 форинти пореза. Добар је дакле где треба крв пролевати, а није добар да и он одлучује тамо где се тиче добра народног *(Бучни узвици: Неправда влада у свету. Право је да свако гласа)*.

Зато треба браћо моја тражити од онога, који хоће да се бира у сабор за посланика, пак му рећи: гласаћу, ако ћеш ти радити, да сваки поштен човек има право да бира, а не један од стотине.

У неким сиромашним крајевима, где ретко ко плаћа 30 форинти пореза, од пет сто људи гласа један. То је зло и наопако, то не сме бити, јер паметни и учени људи, који то знаду, кажу, да нема ни једне земље на свету, у којој тако мали број бира народне посланике као код нас. Ја Вас дакле питам: је ли право? *(Народ одговара: Није, тако не сме бити)*. Да боме да није, јер зашто би ми били последњи људи у свету? Дајте нам наше људско право, јер и ја а и сваки хоће да говоримо онде, где се тиче наше коже.

То је једна невоља о изборном праву, али рећи ћу неколико још таквих невоља: Ево видите, ми смо се овде састали у ову скупштину, јер имамо тај закон да можемо сазивати народне скупштине, и овако се разговарати о својим потребама, али кад хоћемо да се састанемо, ми то морамо пријавити власти, котарској области или градском поглаварству. И сад, ако котарском предстојнику или градоначелнику дође воља, он

каже: не дам, не допуштам, да се састанете и скупштина се не сме састати. Апелирамо на жупанију, а они одговоре: више ми верујемо кот. предстојнику него вама *(Велики смех)*; боље он зна треба ли или не треба ли скупштине. *(Поновни смех)*. Па зато не дајмо браћо овако, јер то није право. Ако ми хоћемо да се састанемо и ако желимо да говоримо о својим бригама и невољама, то не сме бити да стоји до воље једног господина, кога ми плаћамо, јер народ плаћа све и он треба да нама служи. *(Тако је, велико одобравање)*. Ја нећу да говорим о другим земљама, у којима је слободно састајати се како се хоће и где се хоће. Ја ћу споменути само краљевину Србију. Њихови су људи створили закон, који каже: Зборови се смеју сазивати под ведрим небом, где год хоћеш, само јави власти да зна, а не треба никаква допуштења. Ето видите, така је слобода у Србији. Па кад наша браћа могу имати такав закон, питам ја зашто не би и ми имали?

Али нама ова наша маџаронска господа кажу: није то за вас, нисте ви зрели за то. Сав свет зрео и дорастао до својих права само ми нисмо. Боме не могу ја научити пливати, а да не идем у воду, не могу се у тамници наживати божјег сунца, па тако се не могу научити ни на слободу, ако си ми оковао и ноге и руке, па ми не даш макнути. *(Бурно одобравање)*.

Сад ћу вам казати између других невоља, које нас тару, још и ову. Ово у другом свету зацело нема. Кад год се учини влади у Загребу, што но кажу, да је потребно притегнути узде и стегнути слободу, она се одмах договори са маџарским министром трговине у Пешти, па овај поштама и телеграфским уредима одреди, да се писма отварају, да се властима издају наше брзојавне вести. Видите, то је у другим сретним земљама и државама давно забрањено. Наша браћа у Србији имају закон, који каже: Не сме се никада повредити тајна писама и телеграфских вести. Народ у краљевини Хрватској и Славонији и ту стоји осим свег осталог света.

А сад гледајте ову неправду какве нема у другом свету. Овде вам је „Србобран“, који излази у Загребу. То је лист наше српске самосталне странке. Он брани нас Србе, брани народ од неправде. Погледајте ове беле ступце и наш „Србобран“, како изгледа бео као лабуд. *(Велико негодовање и узвици: Лепа слобода!)* Питаћете, што је то? Зло браћо и невоља. Ово је све било најпре штампано, али га државна власт, државни одветник, којима није „Србобран“ у вољи, што пише за народ, прогоне. Чим је овај „Србобран“ изашао у Загребу, државни је одветник послао стражаре, па су покупили све штампане бројеве „Србобрана“. Државни је одветник одредио да оне чланке, који су били овде, где су ови бели

ступци, не сме народ читати. Тако су они наши народни пријатељи у Загребу морали штампати лист по други пут уз велик трошак и изоставити све оно, што се властима не допада. Па отуда ови бели ступци. Ето, што се догађа с новинама, које бране народ, па тако и с нашим „Србобраном“. Па тако ће радити и са нашим листом, који је за нас писан, а зове се „Српско Коло“. Та и на овим белим ступцима сигурно је било писано о нашим народним потребама, али то наша мађаронска господа неће. А ево овде преко Драве у Мађарској, Мађари за се имају *слободан закон о штампи*, па пишу како хоће. Нама наша мађаронска господа, која раде по вољи Мађарима, не даду тога. И Немци и Французи и Талијани и Енглези, сви имају слободне законе, па се сме писати и говорити, како хоћеш. Наша браћа у Србији имају закон, који каже да је слободно говорити и писати свакоме, шта ко хоће, и нико, никаква власт не сме новина забранити, узаптити и пленити. Тамо нема ових белих ступаца, као код нас у Хрватској и Славонији.

Ја сам избројао само неколико зала и невоља, које нас притискују тако, да не можемо слободно дисати, а има таквих неправда сила божја. Не даду нам свето право, које људима припада, не даду наши мађарони да сваки човек, кад бира себи заступника у сабор, има свој глас. Син божји је рекао и прогласио да су сви људи једнаки, а наши мађарони терају у лаж сина божјег, па кажу да нису сви људи једнаки. (*Бурно негодовање у народу*). Народ мора да плаћа држави у крви и у новцу, мора да сноси терете, али му не даду права, не даду народу гласати, не даду нашим народним листовима, који бране народ и сиротињу, писати о потребама и невољама нашим. Ал' ко би сва та зла набројио?!

Рећи ћете браћо, па кад од стотине људи има један само право гласа, даде ли се онда помоћи томе злу? Даде се ипак помоћи и ево овако: Ми сви, свагде на сваком месту, морамо сваком оном, који има право гласа, говорити, да не греши своје душе, него да гласа за наше праве народне људе. (*Тако је*). Свуда морамо говорити, како је срамота продавати свој поштени глас за порцију паприкаша, за чашу пива или вина и за 2—3 форинта, а због тога паприкаша страда сав наш народ. (*Живо одобравање и свестрано повлађивање*). Чујте ме, један народни човек питао је једног сељака, који је продао свој глас владину мађарону, шта је добио, а он му одговори: „Добио сам паприкаш, чашу пива и 2 сексера“. Овај га опет запита: „Били ти за тај новац, што си га добио, продао твоје бравче?“ „Бог с тобом, рече сељак, како би то учинио, ваљда нисам на главу пао“. Видите браћо, дакле своје бравче не би дао ни продао, а себе је продао, и докле тако будемо радили и биће нам зло и наопако. Друкчије мо-

рамо радити, бирати морамо народне људе, па кад народне људе будемо имали у сабору, онда ће и народу бити боље и друкчије, онда ћемо ми сви гласати, сви бирати, састајати се и договарати слободно о својим приликама и потребама, писаће наши листови како најбоље знаду, имаћемо праву своју народну владу, а не мађаронску, имаћемо бољу управу, боље чиновнике, који не ће бити турске паше, јер не ће смети, и онда ће наш народ у Хрватској и Славонији слободније, боље и лепше живети. Па за то и кличемо сви: Живео народ! — Живела слобода! (*Велико одобравање и клицање говорнику*).

Тешка времена.

Недеља је после подне. Отидем где игра коло, да видим млађарију, а знам, нађе се и по који старешина, дош'о да мерка за сина девојку, а к'о да се и мало разговори. И нисам се преварио, био је тамо газда-Јова. После поздрава отпоче се разговор о којечему, док не рече газда-Јова:

„Е, мој синко, не да се данас живити, не можеш се наплаћати којекакви дација; држава треба, њој мора бити ма из ока, ма из бока, а рецимо: летина оманула, немам ни колико за кућу требам, па откуд да платим, него иди узамљуј из касе, товари себи дуг на врат. Па како човек да живи, кад су ово баш тешка времена“.

„Да тебе не знам, а да и сам не знам, како се тешко живи, веруј, кад човек види овако ову нашу млађарију, нико нам живи не би веровао овом нашем кукању“.

„А како то мислиш?“

„Погледај, ето, од прве до последње, газдачке и сиротињске, па реци: видиш ли ти какву разлику међу њима у аљинама? Има ли и једне, која није обучена *по моди*, с рукавицама и свиленим амрелима?!“

„Па шта ћеш, кад му је то тако!“

„Не рече ли ти малочас, да се не да живити. Година оманула, па се не могу *најпречи* трошкови насмагати. А узми сад: мати подигла ћер на моду (да не буде, за бога, последња!), па 'оће ли се она бар ове године, која је рђава, стегнути и рећи јој: Снаго, ето видиш, неродица је, дације много, а жив човек мора и јести, па 'ајде да се манемо ове године нови 'аљина, да зарад крпа баба не товари себи дуг на врат, већ да додеремо, што се затекло, а нико ти паметан неће замерити. Нема таке Српкиње данас; него и она и ћи кукај, плачи, зграуку се док баба (отац) не створи за одело новаца“.

„Тако је управо, имаш право!“

„Та проклета мода је крива да сиромашимо, можда је крива да губимо поштење и онај у

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

песми опеван стид Српкиње девојке. А боље бити неће, догод су нам жене оваке к'о данас. Кажу, а знаш и сам, да кућа не стоји на земљи, него на жени, па кад жена не ваља, не ваља ни цела кућа. Сви могу на нос попадати радећи и сти-чући, ако жена *не чува*, берићета нема, јер жена у кецељи више развуче, него што муж у коли довуче“.

„Хвала теби, синко, што ти нас упућујеш, али реци ми, шта да се ради?“

„Шта да се ради? Сви ми, од првог до последњег, у свакој прилици морамо радити против моде. Није мода само у аљинама. Мода је кад ти о женидби или удаји три дана држиш сватове зато, што је и газда Паја, који боље од тебе стоји, држао три дана. Мода је све што види сиромашнији од бољега, који може, па се и он упиње да му буде раван, ма пропао, само да не заостане. Морамо прво ми радити против моде, па ћемо научити онда и своје жене и ћери, а кад њи' својим примером научимо онда ће нам сванути. Вредна, скромна и чуварна Српкиња биће темељ, на коме ће кућа стајати, па ће кућа цветати, а за нас ће наступити — боља времена“.

„Дај Боже!“

Срем.

— чев.

Немој дангубити!

Пише парох Владимир Милутиновић.

Можда је многи, кад је читао оно, што смо о томе рекли у прошлом броју, овако казао: то је све тако, и ми чујемо у нашој матери цркви, да се на светачце треба Богу помолити па радити, али шта ћеш кад је код нас од памтивијека обичај, да се на те дане не ради? Та нико паметан, па ни ја нисам против обичаја, који су добри, ама, људи, овај наш обичај не ваља, јер њиме дангубимо, губимо без невоље златно вријеме. Тужимо се, да су нам сваким даном порције и дације све веће, и то је истина. Али, кад су дације веће, морамо и ми вредноћу и рад наш повећавати, морамо грабити сваки тренутак времена, не смијемо траћити 40 до 50 дана годишње без разлога. Ако нам стари обичај не ваља, морамо га замијенити новим обичајем, јер људи праве обичаје, а не треба се завести за обичајем рђавим.

А да је то истина да људи праве обичаје, чућеш сад. Ми смо имали стари добар обичај, да наше жене на разбоју (тари) откају све руво, што је домаћој чељади требало. То је био ваљан обичај, а у неким се крајевима српским, хвала Богу, још држи. Видите дакле, да ми људи сами правимо обичаје, а кад је тако онда морамо добро отворити очи па пазити да старе обичаје задржимо, али само оне који су добри, а који неваљају да их замијенимо са новима опет добрима.

Не вриједи ту говорити: то је обичај па га се морам држати. Ако обичај не ваља ти прави други бољи, а ко се држи рђавог обичаја може и сам постати рђав.

Тако ти је и са светковањем светачаца нерадом. Ако је то и био обичај, тај обичај није добар, па морамо сви против њега устати, и мушко и женско, и сељак и господин, јер је и наша црква, која нам највише добра жели, против тог рђавог обичаја. Ми тај обичај морамо замијенити другим бољим, а то је: да се Богу помолимо, па да у те дане радимо, јер су данас времена тешка и за људе радене, а беспосличари, који се свачим изговарају само, да не морају радити — пропашће.

Браћо! Богу је угодна искрена молитва и добра и вриједна дјела, а не дангуба и беспосличење, а наш народ вели: Прегатоцу Бог даје махове!

Вријеланица, у очи Аранђелова 1903.

○ ○ ○ ○			
СРБИ ТЕЖАЦИ!		Оснивајте Српске ратарске (земљорадничке) задруге	
Шаљите добру, здраву и паметну дјецу на корисне --- занате ---		СРБИ ТЕЖАЦИ!	
		Нупујте и читајте „Привредник“ лист Главног Савеза Српских Ратарских (Земљорадничких) Задруга у Загребу.	
		○ ○ ○ ○	

Народно здравље.

Чувај се богиња (козица)!

Пише д-р Перњачки од Перник-града.

Погледај, брате мој, онога момка, како је личан и узрастао, широких плећа, снажна крока и лака скока, умилна гласа и соколова погледа; је л' да је то права слика здравља и љепоте људске?!

Што окрену ти главу од њега, што се намршти и набра чело са боним осјећајем у изразу лица свога?

Јесу ли ти се стужиле оне рупице и браготине на лицу његовом, које и ја ево сада сагледах?

Јесу. Оне су ти срце следиле.

То су трагови препаћених богиња (козица); оне су га нагрдиле, те није више лијепа лика, па изгледа, да му је на стотину мјеста вађено по комадић меса! Још је сретан јадник: остао је у

Савјетујте своје рођаке и пријатеље да купују и читају овај лист.

тој тешкој бољци жив и остао му је очњи вид, а све је то могао изгубити.

Па чујте, људи, он је невин страдао; да су га чували и да су чинили, што им је свјетовано, вјерујте ми, никад се не би био разболио.

Знамо ми сви данас, да се каламљењем (цијепљењем, очењем, пелцовањем) богиња, готово сасвим, обезбиједимо од разболијевања од те болести. Ето, за то смо ми дужни, свако дијете већ у првој години живота му каламити. Овом нашем знанцу његови нису то учинили, пренебрегли су; прве године био је, за вријеме пелцовања, болешљив, те га је љекар одбио од пелцовања, а родитељи га више и нијесу одводили, нити су се побринули, да се на вријеме калами. У петој му години дође зараза и мало животом што не плати: али оста нагрђен цијелога свога вијека.

Чујете ли, родитељи и други знанци, гријех пада на вашу душу, ако скривате дјецу своју од цијепљења.

Ну још знајте сви, и мали и велики, да једно једино каламљење не обезбјеђује од болести за читав живот људски, него само за једва десетак година; дакле, не изостављајте, већ се поново пелцујте. Бар још једном је то врло потребно учинити.

Не вјерујте ником, ако би вас ко одвраћао од пелцовања; не вјерујте ни то, ако би вам ко рекао, да је то нездраво, или да се, можда, не ваља пелцовати у свако доба године, било то љети или зими, у прољеће или у јесен. Све једно је то; слушајте увијек љекара, како он кад и гдје свјетује. Његове ријечи нек су вам свете, а сви други, непозвани савјети потичу од сујевеља.

Владај се, брате мој, и чини тако, па се не бој, да ће ти козице завирити у кућу!

Пиће је отров. Један учени талијански професор, именован Ломбрзо, написао је ту скоро једну нову књигу, у којој тврди, да ће онај, који се у својој двадесетој години ода ракији, живети у средњу руку још шеснаест година, који се ода пићу пива, у средњу руку још двадесет и две године, а ко никако не пије жестоких пића (вина, пива и ракије) живеће у средњу руку или попречно још четрдесет и четир године.

Борба против пића у Русији. У Русији се опажа међу сељацима покрет против пића и штетних обичаја. У једном месту, које се зове Константиновско, решили су сељаци на збору, да се у њихову месту укине крчма (гостионица), е да би тако престало пијанство. Овом су се решењу особито обрадовале жене. Оне су плакале од радости и благодариле Богу у цркви. У другом једном селу, Обозновки, послали су сељаци молбу окружном од-

бору за народну трезвеност. У тој молби кажу, да треба устати против опаког обичаја у сељака, који се приликом сватова веселе по неколико дана, непрестано пију, па се често пута и побију међу собом. За то моле одбор, да у њихову селу отвори гостионицу, али у њој да се не пије ни вино ни пиво ни ракија, него само чај. Чај је једно здраво пиће, које се добија од једне траве, што расте у Русији, у Китају и у другим земљама.

Шта се збива у нас и у свијету.

Наш хрватско-славонски сабор у Загребу састаје се 2. (15.) децембра, то јест у уторак. Он ће саборисати неколико дана, да сврши најпотребније ствари. Тражиће од сабора влада, да смије трошити даље на земаљске потребе, док не буде готов прорачун. А прорачун ће бити готов ваљда на прољеће, док се сврши погодба између Хрватске-Славоније и Угарске, па да нам даду, ако буду хтјели, Маџари који милијун круна нашега новца више, него што су нам досад давали. С оним, што смо досад добивали, не можемо излазити на крај, па ако Маџари не попусте; биће код нас у земљи и повуци и потегни. Ето, тако стоји с нашом задругом с Маџарима. Ове је године већ наша влада на земљу морала потрошити три милијуна круна више, него што смо од Маџара свога новца добили. Тај новац узела је влада од различитих наших земаљских заклада, па тај новац треба повратити, а откуда?

Нови угарски министар-предсједник Тиса, како смо рекли, ипак ће успјети и извести земљу из стања ван закона. Они, који су хтели и маџарску команду у војсци, па нису дали да сабор ради, помало већ попуштају и примирују се. Сад се у сабору у Пешти претреса о томе, да се допусти нова асентација, и влада грофа Тисе успеће, како данас ствари изгледају, да се дође до рекрута и да се војници, који су ислужили три године, врате својим кућама. Држи се да ће асентација бити већ за којих петнаест до двадесет дана. Кад гроф Тиса постигне то, онда ће ићи и оно даље. Сабор ће одобрити прорачун, и одмах ће се почети убирати и пореза.

Маџари су били довели државу у стање ван закона, али су и постигли доста. Сад ће у Угарској бити само официри родом из Угарске, у војничким школама учиће се не само њемачки него и маџарски, добиће своју заставу и натписе маџарске на војарницама.

А осим тога обећао је гроф Тиса онима, који нису дали да сабор ради, да ће увести у све школе маџарске и немаџарске маџарски језик, и да ће пазити, да се добро маџарски учи. То им је обећао, ако они попусте и престану тјерати мак на конач. Многи од њих, који су против владе, пристали су на то. И тако се Маџари с Тисом и са Нијемцем из Беча погађају на рачун свију других народа, па и на рачун нас Срба. Така је правда у овој држави.

Нови владика темишварски. У четвртак је изабрао једногласно у Сремским Карловцима архијерејски Синод, на коме су били све наше владике из Хрватске, Славоније и Угарске, за темишварског владика д-ра Георгија Летића,

професора у карловачкој богословији. Новоизабрани владика родио се у Ст. Бечеју, у Бачкој, 19. априла 1872. Сад му је дакле тридесет друга година. Школе је учио у Новом Саду и Темишвару и био је увијек врло добар ђак. Богословију је учио у Карловцима и у Черновици. По свом је владању био скроман увијек, био је врједан и добар професор и хвале га као учена човјека. Дај Боже, да наш народ у Банату добије у њему ваљана владика, као што су некад били наши стари.

Народна скупштина српске самосталне странке у Осијеку. Српска самостална странка приредила је и трећу народну скупштину, која је 10. (23.) новембра одржана у Осијеку, главном граду Славоније. На скупштини је дошло око 500 изасланика српске самосталне странке из изборних котарева винковачког, пуштарског, вуковарског и даљског. Осим тога био је на скупштини лијеп број грађана осигечких. Цио број оних, који дођоше, из осео је преко осам сто људи.

Скупштина је себи за предсједника изабрала г. Васу *Муачевића* из Осијека, а за перовође г. Жарка Станића, великог газду из Вуковара и д-ра Лазу Николића адвоката из Вуковара.

Први је узео ријеч г. Васа Муачевић и растумачио, зашто се сазивају ове народне скупштине. У свом лијепом говору, казао је г. Муачевић, како ми Срби данас још нисмо равноправни са својом хрватском браћом. Наше име, наше писмо, наша српска застава потискује се, школе нам српске наше затворише, а ових других заједничких не даду. Пуштали смо, рече говорник да у земаљски Сабор улазе људи, који су себи уобразили, да су велики политичари и пријатељи народни, а на дјелу бјеху ништавци, малодушни људи, који допуштаху да се с дана у дан права наше отаџбине крње и да нам Маџари капу кроје.

На овим зборовима хоћемо дакле, да народ упознамо с повредама, које се дешавају на штету наших права; да народ упознамо с дужностима, које свако савјесно вршити мора; да покажемо пут, којим ћемо отаџбину своју заједничку на здравом темељу дићи и обезбиједити; да кажемо на овим зборовима, да ћемо под својом заставом војевати и борити се за своја српска и своје отаџбине права, али и да тражимо, да смо не само у невољи, него и у добру призната и равноправна браћа. Говор г. Муачевића саслушан је с великом пажњом и одобравањем.

Послије г. Муачевића говорио је г. д-р Богдан Медаковић.

Д-р *Медаковић* је рекао у свом лијепом говору, који је саслушан с највећом пажњом, како се прије тридесет и шест година (1867) погодила Аустрија и Угарска, па су у Аустрији Нијемци дошли до власти над другим народима, а у Угарској Маџари. Маџари су употребили своју власт да потисну и притисну немаџарске народе, а највећма нашу браћу, нашу крв, наше Србе у Угарској, јер су у њиховој политичкој снази гледали Маџари велику опасност за своје господство. Прије тридесет година Срби су у Угарској давали правац политици других немаџарских народа у Угарској, али борба против њих дошла је тако далеко, да су они данас стављени ван закона.

Боље су среће била наша словенска браћа у Аустрији,

нарочито Чеси. Они су се борили и отимали и данас су таква снага, да их аустријски Нијемци више прегазити не могу. Чим Словенима у Аустрији запријети опасност од германства (нијемства), они се скупе у једно коло. Лијеп нам је примјер за то дала ових дана Далмација, гдје су се у једном коду нашли Срби и Хрвати, чим је запријетила опасност, да Нијемци хоће у Далмацији увести немачки језик.

За тим је говорник прешао на нашу отаџбину, Хрватску и Славонију, па је казао, како су се и ту Маџари без нас, а на штету нашу, погодили с Нијемцима г. 1867., па тако је и погодба између краљевине Хрватске и Славоније од г. 1868. испала зло по нас. Нашу касу, новац, финансије наше добили су Маџари у своје шаке, и они нам намећу владе, какве они хоће и желе. Кад су се Хрвати и Срби сложили, они су срушили бана Рауха и дошла је народна владавина Мажуранићева. Али умјесто да се Срби и Хрвати саберу под том владавином, појавила се тежња да се Српство у Хрватској прегази баш у оном часу, кад су наша браћа у Србији хтјела прије двадесет и шест година ослободити Српство испод османлијског господства. Народна владавина Мажуранићева хтјела је угодити балканској политици наше монархије, која хоће да освоји балкански Исток за себе. Је ли чудо, да смо и једни и други, и Срби и Хрвати, изгубили од тога од своје снаге, па је пала и та народна владавина.

Послије Мажуранића дошао је гроф Пејачевић (отац данашњег бана), али је и он брзо пао, јер није могао поднијети, да Маџари газе наша права. Дошао је затим гроф Кун Хедерварски, који је владао 20 година, а како је владао, свима нам је још у живој памети. Наш је народ растројен, привредно назадовао, просвјетно заостао. Тако даље не смије ићи. Поуздајмо се само у Бога и у своје руке, и у себи самима потражимо ми Срби једнога пријатеља. Код Хрвата појављује се коло младих људи, које види, да је споразум са Србима најјача полуга у обрани права наше отаџбине, они су повели и многе старије борце, па гледају да исправе заблуде Хрвата према нама Србима. Најљепша је појава у Далмацији, гдје је дошло до изјава, да искрено и братски треба пружити руку Србима. Срби у Хрватској сачекаће, шта ће Хрвати даље радити, па да се удеси рад. Српска самостална странка држала се увијек поносно оне ријечи: *Љубав према роду као народу, према постојбини као отаџбини.*

Послије њега говорио је још г. Светозар *Прибићевић* о срп. народно-црквеној аутономији и пречасни г. Михаило *Медаковић* парох из Јасеновца о захтјевима Срба у Хрватској и Славонији. О овим говорима говорићемо у броју „Српскога Кола“, који долази, јер немамо доста мјеста у овом броју.

На пошљетку је говорио Лаза *Годоровић*, ратар из Боботе. Његов говор о уставним правима саслушан је врло пажљиво. Љепота је било слушати *српског ратара*, како красно говори и о уставним правима, зато његов говор доносимо напријед у цијелости. Врједно је, да га неколико пута прочита и проучи сваки наш сељак, јер га је говорио *човјек из народа, из кожуха, пришњака и опанка.*

Нове народне скупштине. Српска самостална странка одржаће народну скупштину у Двору у Банији, 9. (22.) децембра о. г. (ове године), а одмах за који дан по том одржаће народну скупштину и у Бјеловару. У народу се онажа одушевљење и љубав за ове скупштине, јер се ту разговоре прави народни људи са својом браћом ратарима и тумаче им, шта треба да се ради, па да и нама Србима и нашем народу дођу бољи дани среће и напретка.

Вијести из Македоније, које стижу, кажују увијек једнако. Турска је обећала извести промјене у управи земље, али је на том и остало. Тако је она радила од увијек па и данас. Власти турске газе хришћане Србе и Бугаре, и у свакоме сељаку гледају устаника и завјереника. У многим крајевима Македоније влада велика невоља и приљепчиве болести, а особито у крају од Костура.

Вијести кажу да у Македонији има и сада око осамдесет чета, које додуше мирују, јер је зима, али чекају да прољеће ослави, па да се наново зачује јек пушке и звек хандара. Вође устаника навјешћују, да ће истом на прољеће букнути прави устанак, и да ће пламен обузети читаву Македонију и Ст. Србију. Изгледа, да ће на прољеће устати и Срби и Бугари и оружјем у руци тражити себи слободу, или изгинути. Ми можемо на прољеће дочекати крупне догађаје, велико ствари, јер и наша држава Аустро-Угарска, може лако загазити у рат с Турском. И она се спрема и оружја, и ако загази у рат, биће „крви дори до кољена“, као што каже српска пјесма. Аустро-Угарска хоће да се прошири и да од Турака отме оне крајеве, које су некад сачињавале стару српску државу. Али ако хоће Аустро-Угарску да побједи Турску, незгода јој је јако поћи војском кроз Новопазарски Санџак, јер су то све кланци и богази. Зато би она рада преко Србије кренути, али то не да Србија добре воље. Најприје би дакле морала Аустро-Угарска заратити са Србијом, па истом онда, ако би свладала Србију, могла би поћи на Турску. Зато неки кажу, да ће Аустро-Угарска тражити допуштење од европских царевина и краљевина, да може преко Србије, и да Србија остане мирна. Видите, дакле, да се спремају крупне ствари и да можемо бити приправни на велика изненађења.

Русија и Јапан. Чули сте већ да Русија мирно осваја земље у Азији. Русија је пре неку годину заузела велику земљу Манџурију. Она хоће да добије сад и државу Кореју, полуострво на истоку Манџурије. Али и држава Јапан у Азији, која је напредна са школама управом и војском као и европске државе, а која има петсто хиљада војника, хоће Кореју за се. Због тога би могло лако доћи до рата између Јапана и Русије.

Својим читаоцима.

Својим поштованим читаоцима на знање. Број шести „Српскога Кола“, који је на реду, требао би изићи 19. децембра, то јест 1. јануара по новом календару. Како одмах за пет дана долази православни Божић, а ми онима, који читају „Српско Коло“ хоћемо да спремимо и раздијелимо чесницу, то ће шести број изићи управо пред Божић.

Одмах после нове године даћемо штампати имена наших поштованих претплатника, па ће се лист моћи одмах и брзо разашилати. Молимо стога наше поштоване претплатнике, који су платили претплату за ова три месеца, да се пожуре и обнове је даље, да не буде никакве сметње, а тако исто, да пораде пријатељи листа, да се нађе и нових претплатника. Кад се тако уреде све ствари око листа, јер ту има силна посла, неће моћи бити приговора ни с које стране. Пожурите се, браћо, дакле с претплатом, а добре воље, има, хвала Богу, код свију, који имају љубави према сељаку, брату свом.

РАЈА С. ПОПОВИЋ

Будимпешта — Београд

— IX., Lónya utcza 11. —

Комисионарска радња за све артикле, а поглавито за говеда, свиње, овце, воће, живину, јаја, поврће, жито, суву шљиву, пекмез, кожу, вуну и друге земљорадничке производе. Врши набавке свих машина, пољопривредних справа и других фабричких производа. На свима пештанским пијацама сталне продавнице. Са свима светским пијацама сталне везе. Услуга солидна и тачна. Провизија умерена. Сви извештаји и обавештења бесплатно. Разашиле недељне пијачне извештаје о свима артиклима

602.1—3

Творница покућства
атеље за декорације

Ђожић и Мецинг, Осек

Главно стовариште: Осек, горњи град
Филијале: Н. Сад, Винковци, Вировитица

ПОКУЋСТВО

за једноставно кућанство, за потпуну женидбену опрему, за хотеле, интернате, семинаре, летниковце и званија, као и -- тапетирање свих врсти просторија. --

Велики избор

Тепиха, завеса, чаршава, жељезног намештаја, линолеума, огледала, слика, светих икона и колица за децу

Познато као најсолидније, услед тога
--- најјевтиније набавно врело. ---

Тачна и брза послуга

Ценик и тачно састављен прорачун са укусним нацртима шаљу се на захтевање поштом бесплатно.

601.1—3